

Aina Moll

LA NOSTRA LLENGUA

Segona edició

EDITORIAL MOLL
MALLORCA
1994

Col·lecció TOMIR n.º 15

V. Es nom, marca d'identitat

En aquest capítol voldria parlar-vos d'un símptoma clar d'anormalitat que tal vegada no heu notat: es fet que sa gran majoria de baleàrics tenen es nom en castellà en es carnet d'identitat, i per tant firmen en castellà qualsevol document.

És ver que durant molt de temps no es permetia inscriure ets espanyols en cap llengo que no fos es castellà, però precisament per això sembla que quan es va normalitzar legalment sa situació, tots havíem d'haver corregut a fer rectificar es nom, primer en es jutjat i després a ses oficines des document nacional d'identitat, ja que sa "marca" d'identitat d'una persona és precisament es seu nom. Però noltros estam tan acostumats a dir es nom en català –Aina, Dolors, Mercè; Pere, Jordi, Bartomeu– i a firmar *Ana, Dolores, Mercedes, Pedro, Jorge, Bartolomé*, que molta gent ha arribat a considerar-ho natural.

Això va quedar ben patent a s'enquesta de TVE-Balears sobre sa llengo. Vegem-ne uns quants exemples:

Enquesta de Menorca

1. - Vostè, en es document d'identitat i a ses targetes de visita, té es nom en castellà, o en català?
- No, no; en castellà, encara.
2. - En castellà.
3. - En castellà. El carnet d'identitat el tinc en castellà.
4. - En castellà.

Enquesta d'Eivissa

9. - Normalment, està en castellà.
10. - Es carnet d'identitat? *Pues* està en castellà.
13. - En castellà.
14. - En castellà.
15. - En castellà.
19. - En castellà, clar!

Enquesta de Mallorca

2. - En castellà.
6. - Ho tenc en castellà perquè quan m'ho vaig fer ho vaig apuntar... vaig dir es nom en castellà.
7. - Es document d'identitat o ses targes de visita... Tot això en castellà; en castellà, encara; de moment, en castellà encara.
10. - Amb espanyol.
11. - En castellà. Encara que m'agradaria tenir-los en mallorquí.
14. - No ho sé, ara; no ho sé.
17. - En castellà.
21. - En castellà.
23. - Es documents... No, no me'ls hi han posat, veig. Ja fa molts d'anys i no...
24. - Jo no vos ho puc dir.
35. - No ho sé; ara no l'hi puc dir.
36. - En castellà.
37. - En castellà!
38. - En castellà. Per cert, ara vénc de renovar-lo.
40. - En castellà, me pareix.

41. - En castellà.
42. - En castellà, en castellà!
43. - En castellà.
45. - Jo el tenc en castellà, encara.
46. - No, estan en castellà.
47. - Com el tenc? En castellà. Està en castellà.
48. - Me pareix que és en castellà.
49. - En castellà.
50. - En castellà.
52. - ...jo xerr es català, i per escriure també l'escric.
- I es carnet d'identitat?
- El tenc en castellà.
54. - En castellà.
58. - Jo supòs que estan en castellà.
59. - Jo, en castellà. Jo. És que... he viscut a Madrid molts d'anys, i aposta el tenc en castellà.
60. - En castellà me'l varen posar.
61. - No, està en castellà.
65. - La sap escriure?
- Sí.
- I es carnet d'identitat...?
- En castellà.

Deixant de banda, naturalment, es ciutadans de llengo castellana i es qui per sa seva edat no tenen encara D.N.I., sa gran majoria d'enquestats diuen que en es document d'identitat i a ses targes de visita tenen es nom en castellà. I sa majoria ho diuen en un to que denota que per ells és sa cosa més normal del món: es veu que és un tema que no s'havien plantejat mai. N'hi ha que tenen molt clar quin és es seu nom, però confien a s'Administració sa forma en què consta en es documents: diuen que no saben si l'hi tenen en castellà o en català, o bé que "me'l van posar" en castellà. Només uns quants diuen que el tenen "en castellà, encara", demostrant que comprenen que lo normal és canviar-lo; i un parell més n'expliquen es motiu: haver viscut molts d'anys a Madrid o haver badat en es moment de sol·licitar es document.

Ara bé, ¿què passa quan es planteja explícitament sa possibilitat de canvi des nom? Només ho va fer sovint s'enquestador de Menorca, i un parell de vegades es de Palma. Vegem-ne es resultats:

Enquesta de Menorca

7. – En es carnet d'identitat i ses targes de visita, que té es nom en castellà o en català?
 - En castellà.
 - I que el canviaria, o no?
 - No, sa veritat és que no hi pens. No ho sé.
10. – En castellà.
 - I que li faria il·lusió canviar-lo?
 - *Pues a lo millor sí. Tal vegada... Sí, em sembla més correcte.*
13. – Tenc es nom... es nom que tenia antes encara, sí: en castellà.
 - I que t'agradaria canviar-lo? El canviaràs, qualche dia?
 - No ho sé, no m'ho he plantejat; no hi don massa importància.
16. – El tenc en castellà. (I el canviaria?) No.
19. – En castellà. (Canvi?) No.
20. – En castellà. (Canvi?) Sí, per què no?
21. – En castellà. No, no el canviaria. En castellà queda.
25. – En castellà.
 - I que el canviaries?
 - Sí, no em faria res, no.
 - I per què no ho has fet?
 - Perquè... fa... no ho sé. Mai m'ho havia plantejat, an açò.
26. – En castellà. (Canvi?) No ho sé.
 - No t'ho has plantejat mai?
 - No, no m'ho havia plantejat mai.
27. – En castellà. (Canvi?) Sí.
 - I per què no ho has fet?
 - No ho sabia, que es podia canviar. *Ni siquiera* ho sabia. Si ho hagués sabut, tal vegada...
28. – No em faria res baratar-lo.
 - I per què no ho has fet?

– No ho sé, perquè... quan el vaig fer no em va venir bé i... no ho vaig fer.

29. – En castellà.
 - I que el canviaries?
 - Si el tenc a canviar, el canviaré.

Enquesta de Mallorca

63. – En castellà.
 - El canviaria?
 - No.
69. – En castellà.
 - El canviarà?
 - Si en tenc ocasió, sí.

Evidentment, molta gent no hi havia pensat. I quan qualcú els hi fa pensar, n'hi ha que responen ben rabents que no volen es canvi: sempre ho han tengut així, i ho troben bé. N'hi ha d'altres, però, que troben més correcte tenir es nom en sa seva llengua; no l'han fet canviar perquè ni tan sols sabien que ho poguessin fer. I una filleta molt expressiva es mostra molt disciplinada: si l'ha de canviar, el canviarà.

Es nom, marca d'identitat

Ara bé: ¿val la pena, canviar-se oficialment es nom?

Molta gent pensa que no. I es funcionaris i empleats “de finestra” (bancs, agències, etc.) estan tan acostumats a traduir mecànicament es nom des ciutadans, que fins i tot quan tu insisteixes a dir-los que es teu nom no és *Ana* o *Bernardo*, sinó *Aina* o *Bernat*, es resisteixen a corregir allò que han escrit: troben que aquesta insistència és una raresa.

Però es nom és sa principal marca d'identitat d'una persona. Aquesta “marca” consta en es seu D.N.I., i només en aquesta forma “existeix oficialment” aquella persona. És ver que podem firmar amb un altre nom familiarment, o literàriament, però quan sigui necessari fer constar oficialment es nostre nom, es que prevaldrà és es que figura en es D.N.I. Hi ha hagut més d'un alt càrrec estatal que s'havia presentat a ses

eleccions i era generalment conegut amb es seu nom familiar en català, i s'opinió pública s'ha sorprès quan l'han nomenat amb es nom castellà. Senzillament, no s'havia canviat encara es nom en es D.N.I...

Hem de tenir en compte que es noms de persona no se tradueixen d'una llengua a s'altra, tret des noms de reis i prínceps i de papes. Així, anomenam en català Alfons XIII, Lluís XIV de França, Enric VIII d'Anglaterra, Catalina de Rússia, el papa Joan XXIII, etc. Però ningú diu "en *Felip González*", ni "n' *Alfons Guerra*", o "en *Francesc Miterand*"; ni tampoc "*Miquel de Cervantes*" ni "*Pau Neruda*" (mentre que molta gent diu amb naturalitat *Pablo Casals* o *Juan Miró*...). I a cap funcionari de Mallorca li passaria pes cap posar "Miquel" a un document d'un ciutadà que li diu que nom "Miguel". Tampoc no ho feim familiarment, amb es noms des castellanoparlants: a un *Pedro* o una *Dolores* no li deim "Pere", ni "Dolors". Només sa situació anormal que hem viscut durant tants d'anys fa que considerem natural sa desfiguració des nostro nom.

Així mateix, hi ha una minoria de ciutadans de Balears que s'han canviat es nom. A s'enquesta de TVE-Balears no n'hi trobam cap a Menorca (tret d'una catalana i un català joves) ni a Eivissa. Vegem es pocs que hem trobat a Mallorca:

3. - I es documents...?
- En català, ja; sí.
5. - Es documents, m'estim més que estiguin en català que en castellà. Els hi tenc. Vaig anar an es jutjat, però ja fa molt de temps, d'això.
20. - Jo tenc dificultat, perquè vaig néixer a Barcelona i no me poden posar... He d'anar allà perquè me posin es meu nom en català. Ara, es meus fiis i tota sa famili, l'hi tenen.
28. - En català; mallorquí, vaja. En castellà, no.
30. - (...nom en mallorquí?) -No, però ara es meus nins ja hi estan inscrits.
34. - En mallorquí. Sí, sí, en mallorquí.
39. - En mallorquí.
57. - En mallorquí, es meu nom. Antigament, me deien *Guillermo*, i avui, el te puc mostrar, perquè el duc dins sa butxaca, me diuen

Guillem. Vols que el te mostri?... Només perquè vègigues això... A més, que me va costar anar un parell de vegades an es jutjat i... Ara, es carnet de conduir encara me posa *Guillermo*. Però som Guillem.

No voldria que es comentari d'aquest darrer ciutadà desencoratjàs ningú de fer es canvi. Es veu que va tenir mala sort. Normalment, amb una vegada d'anar an es jutjat n'hi ha prou, i es tràmit és molt fàcil i gratuït.